

הביאני הדרין

גלוין 203

מזן רבינו ראש הישיבה שליט"א

בשבה של ארץ ישראל

נערך מתוך כתבי רבינו שליט"א, ליום ראש השנה לאילנות תשפ"ב

מדאורייתא מברכהמ"ז, ופירש"י מפני שאין להם חלק בארץ ישראל. ואף מבואר דחוב הזכרת ברית ותורה בברכהמ"ז, הוא משום שעל ידם זכינו לארץ ישראל, (וכמ"כ רש"י שם דף מה ע"ב ד"ה צריך). וא"כ מהיכן פשיטא לן לחובה זו אף בחו"ל מדאורייתא.

ג. ונראה שהענין בזה הוא, משום שבאמת המקור של כל שפע גידולי הקרקע שבכל העולם הרי הוא מארץ ישראל שהתברכה בכל הטובות, וכל הארצות יונקות מארץ ישראל, וכמו דאיתא בגמ' בתענית (דף י ע"א), ארץ ישראל שותה מי גשמים, וכל העולם כולו מתמצית, עיי"ש. ומבואר במדרשים ששלמה המלך ידע בחכמתו מקור של נטיעה ונטיעה בכל העולם מתוך ארץ ישראל.^א ואף כל השפע הגשמי שיש בכל העולם נובע מארץ ישראל, וכמו שכתב רש"י עה"פ 'ארץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ דָּרַשׁ אֹתָהּ וגו' (דברים יא, יב). וז"ל, והלא אף כל הארצות הוא דורש, וכו', אלא כביכול אינו דורש אלא אותה, ועל ידי אותה דרישה שדורשה דורש את כל הארצות עמה, ע"כ. ומשו"ה אף בחו"ל התחייבנו לברך ולהודות על מתנת ארץ ישראל שהיא מקור השפע. והנה באותה התקופה שהיו כלל ישראל שרויים על אדמתם בגילוי שכינה בבית המקדש, היתה ארץ ישראל מבורכת ביותר, וכמבואר בחז"ל בכמה דוכתי על הפלגת השפע העצום שהיה בארץ ישראל, ובכל הארצות לא היה שפע כזה, אלא רק מקצתו, וכמשל לנהר שעולה על גדותיו, ומציף חוצה לו.

ועוד נראה לפרש בזה ע"ד הפשט, ד'ארץ אשר אבניה ברזל וגו', הנאמר בפסוק ט' אינו ענין בפני עצמו, אלא כפירוש לתחילתו, וקאי על אכילת הלחם, שהרי להוציא מתבואה את הלחם הוא דבר שכוון בסירחא מרובה ומלאכות הרבה, כגון הקצירה הזרייה, הסחינה והאפייה, ולכל אלו המלאכות מהניא טפי כלים העשויים מברזל ונחושת, ופירוש הפסוק הוא דהאיך היא 'ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם', והיינו בלא קושי, מפני שאף הברזל והנחושת מצויים בה, ולפיכך 'ארץ אשר אבניה' לא הפסיק הענין שהרי נאמר כהכשר לאכילת הלחם.

ב. ובגמ' בתענית (דף ד ע"א), דרשו עה"פ 'ארץ אשר אבניה ברזל', אל תקרי אבניה אלא בוגיה, תלמידי חכמים מקיימי עולם בבנינו (רש"י). והיינו דקאי על התלמידי חכמים שקשים כברזל, עיי"ש. וכן הוא בתרגום יב"ע, וז"ל, אַרְעָא דִּי חֲפִיקְמָא גְזָרִין גְזָרִין בְּרִינִין הִי כְּפָרְזָלָא, וְתַלְמִידָהּא שְׂאֵלִין שְׂאֵלִין מְסִימִן כְּנִחְשָׂא. וצ"ב מה ענין זה שייך לשבח ארץ ישראל, ואמאי נכתב בתוך שבח עניני האכילה.

עוד יל"ע מניין לחיוב ברכת המזון בחו"ל, וכן על גידולי חו"ל. והרי בפשוטו הפסוקים נאמרו על זמן כניסתם לארץ ישראל, וכמו שנאמר בתחילת הענין (בפסוק י'), 'כִּי ה' אֱלֹקֶיךָ מְבִיאֶךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ חֲרָף נְחָלִי מִיַּם עֵינַת וְתַהֲמַת יִצְאִים בְּבִקְעָה וּבְהָרָה'. וכמו"כ עיקר הברכה קאי על שבח ארץ ישראל, כדכתיב 'וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבִרְכַת אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ'. ובגמ' (ברכות דף כ ע"ב) דנו שנשים פטורות

א. בגמ' בברכות (דף כא ע"א ובדף מה ע"ב), ילפינן לברכת המזון דאורייתא מקרא, ד'ואכלת ושבעת וברכת' וגו', ונחלקו התנאים במתניתין (שם דף מד ע"א), אכל ענבים ותנאים ורמונים מברך אחריהם שלש ברכות, דברי רבן גמליאל, וחכמים אומרים, ברכה אחת מעין שלש. ואמרו בגמ' מאי טעמא דרבן גמליאל, דכתיב 'ארץ חטה ושעורה וגו', וכתיב 'ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם' וגו', וכתיב 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך', ורבנן 'ארץ' (דריש פסוק ט) הפסיק הענין, ורבן גמליאל נמי 'ארץ' הפסיק הענין, ההוא מבעי ליה למעוטי וכו', ע"כ.

וביאור דבריהם, הדנה בפרשה דברכת המזון כתיב, (י) 'כִּי ה' אֱלֹקֶיךָ מְבִיאֶךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נְחָלִי מִיַּם עֵינַת וְתַהֲמַת יִצְאִים בְּבִקְעָה וּבְהָרָה'. (ה) 'אֶרֶץ חֲטָה וְשִׁעְרָה וְגִפְסָן וְתַאֲנָה וְרַמּוֹן אֶרֶץ זֵית שְׁמֹן וְדָבָשׁ'. (ט) 'אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמַסְפַּנֹּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תִחַסֵּר כֹּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבִנֶיהָ בְּרִזָּל וּמַהֲרִיָּה תַחֲצֹב נְחֹשֶׁת'. (י) 'וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבִרְכַת אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ'. (דברים פ"ק ה) והנה חכמים ס"ל ד'ארץ' דריש פסוק ט' הפסיק הענין, וממילא הפסוק ד'ואכלת ושבעת וברכת' קאי רק על המקרא שלפניו דהיינו רק על אכילת 'לחם'. ורבן גמליאל ס"ל דמקרא נדרש לפניו ולפני פניו, וקאי נמי על אכילת פירות שהשתבחה בהם ארץ ישראל. וצ"ב לדעת חכמים דהא בפסוק ט' עצמו איכא עוד 'ארץ אשר אבניה וגו', ואמאי אינו מפסיק הענין, וצ"ל דרק 'ארץ' שנכתב על מידי דאכילה חשיבא להפסיק הענין.

א. וכך דרשו חז"ל עה"פ 'כי תבואו אל הארץ ונטעתם', זה שאמר הכתוב 'עשיתי לי גנות ופרדסים ונטעתי בהם עץ כל פרי' (קהלת ב' ה), שלמה ע"ה בחכמתו היה טועם ארץ בית המקדש והיה רואה הגידים של הארץ, כי כל העולם מירושלם מושכת, והיה רואה גיד של הודו, היה נוטע בו פלפלין, היה רואה גיד של כל מקום ומקום, והיה נוטע פירות של אותו המקום, והיה עולה טוב, (מדרש פרשת קדושים). וכעיי"ז 'כי תבואו אל הארץ', זש"ה 'עשיתי לי גנות ופרדסים ונטעתי בהם עץ כל פרי' (קהלת ב' וכו'), אבל שלמה שהיה חכם נטע כל מיני אילנות וכו', וכיצד היה נוטען אלא שלמה חכם היה והיה יודע עיקר משתיתו של עולם וכו', והיה שלמה יודע איזה הוא הגיד שהוא הולך לכוש ונטע עליו פלפלין ומיד היו עושים פירות וכו', ושלמה שהיה חכם עמד על השרשין היוצאין ממנה לכל העולם ונטע בהם כל מיני אילנות ועשה פירות, לפיכך הוא אומר עשיתי לי גנות ופרדסים. (תנחומא קדושים סי' י').

ואמנם אף לאחר שגלינו מארצנו וחרב בית מקדשנו, נפסק ריבוי השפע, (כמבואר בשלהי סוטה), מ"מ י"ל שעדיין נינת השפע הקיים הוא מארץ ישראל לכל העולם, (בהסתר ובאתכסיא), ולפיכך אף האידינא אנו מזוידים ומברכים בכל רחבי תבל 'על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה', ואף בברכת מעין ג' מזוידים ומברכים 'על ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו'.

ד. והנה עוד התחייבנו להזכיר ולבקש בברכהמ"ז על בנין ירושלים ובנין בית המקדש, ודרשוהו בגמ' (ברכות דף מה ע"ב), עה"פ 'על הארץ הטובה' זו בונה ירושלים, ועיי' ברשב"א (סו). שביאר דגם בזמן שהיה בית המקדש על מכוננו היו מבקשים בקשה זו, אלא שנוסחתה היתה לבקש 'להעמיד המלכות, ולהעמיד הבית, ולהמשיך שלות הארץ'. והענין בזה הוא, מפני שמקום המקדש הוא המקום הנבחר לעם ישראל להיות בצוותא עם השי"ת וליונק שם משפע טובו וחסדו, והוא גם מקור הברכה והשפע לארץ ישראל, משו"ה גם תיקנו בברכת מעין ג' לבקש על בנין ירושלים, 'ושמחנו בבניינה ונאכל מפריה ונשבוע מטובה ונברכך עליה' וכו'. ועכ"פ התחייבו אף בגלותנו לברך ולהודות על הארץ הטובה שהיתה בזמן הגילוי, שהרי ארץ ישראל נבחרה להיות המקור של השפע לכל העולם, וגם כהיום כל השפע הקיים יונק ומתקיים מכוחה.

ה. ולפי"ז נראה שגם ריבוי הדעת והחכמה מקושרים לקדושת ארץ ישראל, שהוא המקום והמקור של חיבור כלל ישראל להקב"ה החונן לעמו דעת ובינה, וכמו שאמרו בגמ' (ב"ב דף קנח ע"ב), אורא דארץ ישראל מחכים. ומאידך, בזמן הגלות נחסר מהתורה, כדכתיב 'מלכה ושירה בגוים אין תורה', וכן 'גלה עמי בלא דעת'. והרי כל השפע הגשמי וברכת ארץ זבת חלב ודבש ניתן למטרה זו של הרחבת הדעת לעסוק ולהעמיק, להבין ולהשכיל את דברי התורה,² וכמו שאמר רב נחמן על עצמו כשלא אכל בישראל דתורא נחסר לו בהבנת התורה. (עיי' ב"ק דף עב ע"א, ובתוס' שם). וזהו מה שדרשו חז"ל על הפסוקים הנ"ל, ששבח הוא לארץ ישראל שהיא זבת חלב ודבש, וארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, ולא תחסר כל בה, וכמו"כ היא ארץ אשר אבניה ברזל והם הת"ח,

שקשים כברזל, וכדכתב התרגום יב"ע שגזורים גזירות חזקות כברזל, והתלמידים מקשים קושיות קשות כנחושת, שכל זה נובע ומשתייך גם לשפע הגשמי שהתברכה בו ארץ ישראל. ואפ"ל שגם שפע החכמה שבכל העולם מושפע דרך ארץ ישראל, ששם מקורו הטהור.³

ו. והנה הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"א ה"ב), כתב וז"ל, ומפני זה נתאו כל ישראל נביאיהם וחכמיהם לימות המשיח כדי שינוחו ממלכות שאינן מניחות להן לעסוק בתורה ובמצוות כהוגן, וימצאו להם מרגוע וירבו בחכמה כדי שיזכו לחיי העולם הבא, לפי שבאותן הימים תרבה הדעה והחכמה והאמת שנאמר 'כי מלאה הארץ דעה את ה', וכו', ונאמר 'והסירותי את לב האבן מבשרכם', וכו', עכ"ל. וכן שם (בה"א) כתב שכל ענין השכר בעוה"ז הוא כדי לקנות חיי העוה"ב, וכל עונשי העוה"ז הם עונשים לעוה"ב, עיי"ש. וכן פירש שם שכל פרשת 'והיה אם שמוע' היא בכדי לזכות לחיי העוה"ב, דהיינו שע"י שהשית יתן מטר הארץ בעתו, ויאספו הדגן, ואת העשב יאכלו הבהמות, ואכלת ושבעת, אזי יוכלו לעסוק בתורה כדבעי, עיי"ש.

ונראה דמה"ט מוסיפים בברכת 'בונה ירושלים', 'אלוקינו אבינו רענו זוננו פרנסנו וכלכלנו והרויחנו וכו' ונא אל תצריכנו ה"א לא לידי מתנת בשר ודם וכו', שלא נבוש ולא ניכלם לעולם ועד'. ולכאורה צ"ב מה שייך בקשות אלו לבקשת בנין ירושלים ובנין בית המקדש. ועוד שהרי כבר בברכה ראשונה - ברכת הזן נכלל בקשה זו 'ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד'. אלא שבזמן הגלות התווספה הבקשה לשפע העצום שיהיה בעתיד, ואזי לא נצטרך למתנת בשר ודם, ולא להתעסק בהלוואות, 'כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה' שיושפע עלינו באופן ישיר, כפי שהיה בזמן המתוקן שהיה בית המקדש בנוי לתפארה. ובזמן המיוחל הזה נוכל ללמוד ולעסוק בתורה, מתוך נחת ושלוה והרחבת הדעת, ועי"ז לא ניכלם לעולם ועד, ונזכה לחיי העוה"ב, כמש"כ הרמב"ם שזו תאוות כל ישראל לימות המשיח.

ז. ובהתבוננות נכונה נראה שעיקר צורת עבודת חיינו, בנויה על בסיס ההכרה לזכור את העבר

המפואר של אומתנו, שהיה לנו תקופה בה השראת השכינה היתה בגלוי בבית המקדש, ובנין ירושלים, וכל כלל ישראל היו שרויים על אדמתם, בחיי קדושה וטהרה, בשלום ובשלווה, והרי ודאי שכל היקר והגדולה שיש לישראל לא פג ולא סר מעמנו שהרי אנו העם הנבחר להיות לו לעם סגולה, ומכח התבוננות זו נצפה ונייחל לעתיד לבא, המובטח לנו פעמים רבות בדברי הנביאים, וכמש"א בתפילה בכל יום 'המחזיר שכינתו לציון'. ואמנם בזמן הגלות הכל מכוסה ומוסתר מעמנו, אבל אמת הוא שכל החיבור והקשר עם השי"ת קיים בהווה, ובוודאי מוכרח שהכל יחזור כדמעיקרא. ו'בשוב ה' את שיבת ציון היינו פְּחֻלְמִים', ונראה בהקיץ שכל תקופת הגלות היתה כחלום יעוף. וכדאמרינן (ישעי' פרק מט), שלעתיד נגלה היאך מתעוררים כל הנידחים ומצטרפים להיות בנים להשי"ת, 'וְאָמַרְתָּ בְּלִבְּךָ מִי יֵלֵד לִי אֵת אֱלֹהִים וְאֲנִי שְׂכֹלָה וְגַלְמוּדָה גְּלָה וְסוּרָה וְאֵלֹהִים מִי גָדַל הֵן אֲנִי נִשְׁאַרְתִּי לְבַדִּי אֵלֹהִים אֵיפֶה הֵם', שאז יואר החושך והשינה תסור מעיניהם, ויחזרו כולם בתשובה שלימה. וזהו כל תפקידנו לכוון דרכנו עפ"י העתיד, ולידע שלבסוף הכל יחזור לשורשו, 'וְיִדְעַתָּה כִּי אֲנִי ה' אֲשֶׁר לֹא יִבְשׂוּ קַיִוִּי'.

ח. וביותר יש להתבונן בזה בשבת קודש שביום זה ניתנה לנו המתנה הנשגבה לטעום בה מעין העולם הבא. והנה בזוה"ק (פר' תרומה), כתב להזכיר על שולחנו את חורבן הבית, ומשו"ה אומרים בימות החול לפני ברכהמ"ז פרק 'על נהרות בבל', וכתב בספר שלה"ק (שעה"א ק"א קט), שבשב"ק (ויר"ט ור"ח) אומרים 'שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים' וגו', (הובא במשנ"ב סי' א סק"א). ונראה דמפני שבשבת קודש ניתן לנו לטעום מעין העולם הבא, אזי ראוי להזכיר כי באמת לעתיד נראה כי כל ימי הגלות היו כחלום בלבד. וכן תיקנו חז"ל להזכיר בברכת בונה ירושלים את יום השבת, ולומר 'רצה והחליצנו ה' אלוקינו במצוותיך וכו', ומקורו בילקוט (ישעי' רמז תצה), דדרשו חז"ל עה"פ 'וְהַשְּׁבִיעַ בְּצִחְצִחוֹת נִפְשָׁךְ וְעֲצֻמְתֶּיךָ יִחְלִיץ' וגו', (ישעי' נח"א), 'ש'יחליץ' יש לו ד' פירושים, ובפסוק זה הוא מלשון 'ניח', ומכאן קבעו חכמים רצה והחליצנו בשבת, עכ"ל, והיינו שמבקשים לנו בכל המצוות ולחוש בהם את

ב. ועיי' להלן, שהובא דברי הב"ח והמו"ק, בפירוש הבקשה שבברכת מעין ג', 'ונאכל מפריה ונשבוע מטובה ונברכך עליה בקדושה ובטהרה'.

ג. ועיי' בגמ' בברכות (דף ח ע"א), אמרו ליה לרבי יוחנן, איכא סבי בבבל, תמה ואמר, 'למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה' כתיב, וכו', כיון דאמרי ליה, מקדמי ומחשכי לבי כנישתא, אמר, היינו דאהני להו, כדאמר רבי יהושע בן לוי לבניה, קדימו וחשיכו ועיילו לבי כנישתא, כי היכי דתורכו חיי. אמר רבי אחא ברבי חנינא, מאי קרא, 'אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתותי יום יום לשמור מזוזת פתחי', וכתיב בתריה, 'כי מצאי מצא חיים', ע"כ. ובמהרש"א פירש וז"ל, היינו טעמא דבי כנישתא דבבבל ה"ל כאלו הם 'על האדמה', שהרי יקבע לעתיד שם בארץ ישראל, וכו', 'כי מוצאי' קאי אקדוש ברוך הוא, דהיינו בב"ה, וכו', דאמרינן לעיל 'מצא חיים' גם בבבל כאלו הוא בארץ ישראל, עכ"ל, עיי"ש. ומבואר דגם בזמן הגלות בבתי המדרשות שבחו"ל יש בחינת קדושת ארץ ישראל, שהיא מקור החכמה והדעת.

ד. והאי מקרא קאי על העתיד, וכן כל האי פירקא, ואף בהמשכו נכתבה השבת, 'אם תשיב משבת רגלך' וגו'. ואמרו בגמ' 'במות (דף קב ע"ב), על פסוק זה 'ועצמותיך יחליץ', אמר רבי אלעזר זו מעולה שבברכות, והיינו שזו הברכה היותר גדולה לזכות למנוחה השלימה.

התלמידי חכמים, ודרשו שם בהאי פרשתא עה"פ 'כי תצור אל עיר ימים רבים', וגו', דקאי על מגיפה המתפשטת בעיר ג' ימים, שאזי היא מוגדרת כמגיפה, ועל כך אומר הקב"ה למלאך המשחית הרף, בא ואצוה אותך על תלמידי החכמים, 'לא תשחית את עצה', שהם תלמידי החכמים שהינם עץ החיים, ואף מגינים על כל יושבי העיר.

וא"כ חובה כפולה מוטלת עלינו בזמן צרה זו להתחדש ביתר עוז בתורה ובתפילה, כאילנות המתחדשים בזמן זה, 'כי האדם עץ השדה' - ודא איקרי אדם - ולהיות ממקיימי הבריאה, וכמו שדרשו בגמ' בפרשה דברכת המזון, 'ארץ אשר אבניה ברזל', אל תקרי אבניה אלא בונה, ופירש"י אלו תלמידי חכמים מקיימי עולם בנינו, עכ"ל. וכן דרשו בגמ' (ברכות דף סד ע"א), עה"פ 'וְכָל בְּנֵי־בְנוֹי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךְ', אל תקרי בְּנֵיךְ אלא בְּנֵיךְ. ומכאן תצא הקריאה מתוך חיבת הקודש אל בניה - בונה של הישיבה הקדושה לדורותיה, להיות 'בְּנֵיךְ', ולקיים מש"נ 'הביאני המלך חדריו', להיכנס לחדרה של תורה, ולבקש ולהתחנן מאת השי"ת ביום זה ביתר חוזק, 'ובנה ירושלים עיר הקודש במהרה בימינו', וכו', 'ונאכל מפריה ונשבוע מטובה ונברכך עליה בקדושה ובטהרה', וכמו שביארו בב"ח ובמור וקציעה הנ"ל, שזוכה לידע ולהשיג החכמה, להיות ניזונים מקדושת וטהרת השכינה הקדושה. לזכות ב'פרי הארץ לגאון ולתפארת', ולשבוע מטובו של השי"ת. לראות בישועת השי"ת במהרה בימינו, 'כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון', ולריבוי הדעת כמים לים מכסים. אכ"ר.

הביאני חדריו

יו"ל ע"י חבר תלמידים חניכי הישיבה הקדושה.
 הדברים המובאים בגליון בדרך כלל, הינם
 מכתבי תלמידים וכד' ולא עברו את שבט
 ביקורתם של רבותינו שליט"א.
 הגליון נועד בעיקר עבור בני הישיבה לדורותיה,
 החפצים להמשיך להתחנך ולהתעלות כבימי
 קדם לאורה ובדרכה של הישיבה"ק.

לקבלת הגליון ולהערות והארות
 0539747@gmail.com | 08-9747479 שולוחה 4

וכן הנוסח בברכת מעין ג', שלאחר שמודים 'על ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו', מבקשים גם 'ובנה ירושלים עיר הקודש במהרה בימינו והעלינו לתוכה ושמחנו בבניינה ונאכל מפריה ונשבוע מטובה, ונברכך עליה בקדושה ובטהרה'. וכתב בספר מור וקציעה (סי' חח), וז"ל, ואף על גב דאמרינן (פוסה דף יד ע"א), וכי משה לאכול מפריה ולשבוע מטובה היה צריך, אנו ודאי צריכין להם, כי פירות ארץ ישראל מוסיפים כח וחכמה, כמ"ש (ב"ב דף קנח ע"ג), באורא דמחכים. ולא על חנם האריך התלמוד (ברכות דף מד ע"א), להזכיר אכילה מופלגת דר' יוחנן ותלמידיו כי אכלי פירות גינוסר, שנראית באמת גוזמא, אבל ח"ו שכוונו לספר בגנותם, אלא בשבחם ובשבח ארץ ישראל נתכוונו, ולהודיענו שפירותיה נותנים חיים לעם עליה, ומוסיפים כח וגבורת ההשכלה, (אף על פי שלפי שעה נראה כאילו מטרידים ומבלבלים הדעת וכו', כענין שכתוב במתנבא, עיי"ש), לפיכך היו מרבים לאכול מהם, וכו', המבין יבין. ועיי"ש עוד בב"ח, וז"ל, 'ונאכל מפריה ונשבוע מטובה', כי באכילת פירותיה אנו ניזונים מקדושת השכינה ומטהרתה ונשבוע מטובתה, עכ"ל. ומבואר שזו עיקר ותכלית הבקשה שע"י פירות הארץ נזכה לחכמה השלימה.

וא"כ מוטל עלינו להתחזק ביום זה שמודים בו על פירות האילן, להודות על תורתך שלימדתנו, וכשם שביום זה מתחדשים הפירות של שנה זו, כמ"כ הוא זמן להתחדשות בלימוד התורה, ואף מצינו שבראש החודש הזה דבר משה אל כל ישראל, דכתיב וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂרֵי עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד דְּבַר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אֲשֶׁר צָנָה ה' אִתּוֹ אֲלֵהֶם. 'בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאַרְץ מוֹאָב הַזֹּאֵל מִשֶּׁה בְּאֵר אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְאִמּוֹר'. (דברים א, ג-ה). ופירש"י 'הואיל' - התחיל, ואפשר ללמוד מכך שהוא זמן להתחדשות, והתחלה חדשה לריבוי הלימוד והעסק בתורה הקדושה.

ובפרט בתקופתנו עת צרה היא ליעקב, ואף רואים כיצד השי"ת שולח דברו בכל העולם כולו, במגיפות נוראות, ובאסונות קשים מנשוא, בוודאי ובוודאי שחובה עלינו להתבונן, להתחזק ולהתחדש ביתר תוקף בעמל התורה הקדושה. ואיתא בזה"ק (פר' בלק דף רב), עה"פ 'כי האדם עץ השדה' - דא איקרי אדם, וקאי על

מנוחת העתיד, וביותר 'ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה', 'לשבות בו ולנוח בו באהבה', ולחוש בו את טעם המנוחה העתידית, 'ושלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו', 'והראנו ה"א בנחמת ציון עירך ובבנין ירושלים' וכו', שרק בזמן ההוא באותה השעה היעודה והמזומנת לגאולה, נשיג את המנוחה השלימה שממנה אף טועמים בזמן הזה. וכשם שיש קדושת המקום, כמ"כ יש קדושת הזמן, וכמו ששואבים ויונקים מקדושת המקום - בית המקדש - לכל העולם כולו, וכנ"ל, כמ"כ שואבים ויונקים מהזמן המקודש - שבת קודש, לכל ששת ימי המעשה, כי היא מקור הברכה.

והנה עומדים אנו בחודש שבט, שבו חל ראש השנה לאילנות, וביארו בגמ' בר"ה (דף יד ע"א), שנקבע זמן זה לדינא לתרומות ומעשרות, וכו', מחמת שכבר ירדו רוב גשמי שנה, והשרף עולה באילנות בשביל להצמיח פירות חדשים. וכו"כ נפסק להלכה שאין מתעניין בט"ו שבט, ואף אין אומרים בו תחנון, (סי' תקע"ב ס"ג קלא ס"ו). וכתב הלבוש (סי' תרפ"ה), וז"ל, והטעם כי הוא ראש השנה לאילנות, לענין שאין תורמין מפירות אילן שחנטו קודם לכן על פירות אילן שחנטו לאחר מכאן, לפי שאז יצאו רוב גשמי השנה ועלה השרף באילנות מגשמי זאת השנה ומתחילין הפירות לחנוט מאלו הגשמים, וכו', וכיון שזה היא התחלה לדבר של מצוה עשאוהו כמו יום טוב, עכ"ל.

ונראה שזה המקור למנהג ישראל שביום זה מרבים בברכות הנהיגו - ברכת הפירות, [מג"א סי' קל"א סקט"ו]. וכן יש שנהגו ליטול בו פרי חדש ולברך עליו שהחיינו, מפני שראוי להתבונן ביום זה, להודות ולשבח להשי"ת על הארץ הטובה אשר נתן לנו, וכהאמור שהיא מקור הברכה לכל העולם, ומה"ט אף יש המחזירים ביום זה לברך על שבעת המינים שבהם השתבחה ארץ ישראל. ולמשנ"ת מהראוי היה שביום זה גם נודה על שפע החכמה - חכמת התורה - המושפעת דרך קדושת ארץ ישראל, וכמו שנתבאר שעל כך דרשו חז"ל בפסוקים של ברכת המזון, 'ארץ אשר אבניה ברזל' דקאי על התלמידי חכמים, ולבקש בו על העתיד שתרבה הדעת כמים לים מכסים.

ה. ודורשי רשומות דרשו על סיומא דקרא בברכות שבתורת כהנים, (ויקרא כו, ד), ונתתי גשמיכם בעתם ונתתה הארץ יבולה ונתתי יתן פריה, בגמטרי' 'חמשה עשר בשבט', והוא נפלא, שלאחר שירדו הגשמים בעתם - היינו רוב גשמי שנה עד חודש שבט, אזי מתקיים ונתן השדה יתן פריה.

ו. וכן בגמ' בתענית (דף ז ע"א), אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב 'כי האדם עץ השדה', וכי אדם עץ שדה הוא, אלא משום דכתיב 'כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת', וכו', אם תלמיד חכם הגון הוא - ממנו תאכל ואתו לא תכרת'. (ועיי' רש"י סנהדרין דף ז ע"ב ד"ה כל ע"ז).

הגאון דבי מדדכי גוטסגנדה שליט"א

איסור 'לא ילבש' פרק ה' -
"לא ילבש" בתחפושות, הצגות וכדו'

מתוך סדרת שיעורים לימי השוכבי"ם

בשמחת פורים

[עוד עורר בס' שערי זבולון (סוס"י לד, יא) - עכ"פ לטעמא דהגר"א הנ"ל - דאם אינו לבוש תחתיו עוד בגד, נמצא דאין הלבישה לכוונת שמחה לחוד אלא גם לצורך כיוסי גופו].

במסיבות, הצגות

ודע עוד, דיום או יומיים לפני פורים (בשביל מסיבות פורים וכדו') צ"ע אם יש להם על מה לסמוך. כרם שלמה (השמטות) בשם גדולי ההוראה.

*

ולענין לבישת ציצית (וכיפה) לבנות בהצגה, הורו לעשות הציצית מנייר שניכר ששונה.

כתב הרמ"א (או"ח סי' תרצו ס"ח) מה שנהגו ללוש פרצופים בפורים, וגבר לובש שמלת אשה ואשה כלי גבר, אין איסור בדבר מאחר שאין מכוונים אלא לשמחה בעלמא וכו', וי"א דאסור אבל העיקר כסברא הראשונה ע"ש.

ומשמע דהיינו - כעין דעת הב"ח (הנתבאר לעיל באורך) - דה"נ כיון דאין הכונה לנוי ותיקון אשה מותר. ובביאור הגר"א (שם) מב' דעתו בביאור ההיתר כדון "אינו מתכוין" ללבישה לענין איסור לבישה דשעטנו ע"ש, ובדרכי משה שם. (ועי' שערי זבולון (יו"ד סוס"י לד) בהרחבה).

דעת המחמירים

ואמנם הב"ח בעצמו (יורה דעה סי' קפב) הביא בזה מדברי היראים לאסור

אפילו דרך שחוק (כמו שעושין במשתאות של חתן וכלה וכו'), וכתב ליישב דהתם זהו כדי להתדמות לאשה, ואסור. [והש"ך תי' דהתם מיירי בכל המלבושים, ואסור].

ועוד כתב להלן, על מה שנוהגים בפורים לשנות בגדיהם מאיש לאשה וכו', כיון דהווי דברים העשויים לנוי וקישוט אסור לכו"ע במתכוין כדי להתדמות. והביא מתשו' מהר"י מיניץ דכיון שאינו עושה אלא משום שמחת פורים, דמי לעושה רק כדי להנצל מצער הנ"ל, ודחה דבריו - ועפ"י היראים הנ"ל - וביאר דשאני להנצל מצער דא"א בענין אחר אבל לשמחה אפשר בשאר הרבה מיני שמחה ע"ש.

וכ"כ הט"ז (יו"ד שם) בשם הב"ח לאסור וכו' ולבטל מנהג זה, וכ"ה בבאר הגולה.

במלבוש אחד

והנה הפמ"ג (או"ח סי' תרצו מ"ז סק"ד) כתב, דאם משנה רק מלבוש א' וניכרים הם - ולהרבה דיעות אין בזה איסור תורה (א. ה. ולכא' כוונתו לדעת הב"ח ודעמיה) - אין למחות בפורים ע"ש.

וכתב במשנה ברורה (שם ס"ק ל): עיי' ביורה דעה סי' קפב שכתב שם הט"ז בשם הב"ח שיש לבטל מנהג זה, הן בפורים או בשמחת נישואין, וכ"כ באר הגולה שם. ואם כל המלבושים של איש, רק מלבוש א' של אשה וניכרים הם, אפשר שאין למחות בהם [פמ"ג]. ועיין בשיירי כנה"ג ובשל"ה שזההירו להרחיק מזה. ע"כ.

*

ראשי הקהילות ורבני העיר חדרה והסביבה בקריאת הצלה
'אם החרש תחרישי לעת הזאת!'

קריאת חירום למען הצלת הקומה הכשרה בטלפון הסלולרי

לפני כשבע עשרה שנה הקימו גדולי הדור זצוק"ל ויבלחט"א ביצע ומתוך מאבק אדיר ובלתי מתפשר את ה"הקומה הכשרה" בקווי הטלפון הסלולריים בפיקוח ועדת הרבנים לעניני תקשורת וכו' התקנה התפשטה בקרב כל הציבור החרדי, ובזכות כך ניתן לציבור החרד לדבר ד' האפשרות והיכולת להשתמש בשירותי התקשורת הסלולרית גם במציאות הטכנולוגית של ימינו.

לזאת אחזתנו רעדה לשמע הידיעה כי ב"משרד התקשורת" החליטו להתערב ברגל גסה באורח החיים החרדי כשהם זוממים כבר בשבועות הקרובים לבטל את האפשרות המוכרת של חסימת קווי מסוכנים לרבות מערכות תוכן פסולות הגורמות מכשולות רבים, וזאת רק פעימה ראשונה משורת החלטות מקוממות שתכליתם לפרק את הקומה הכשרה ובכך להפוך את המכשיר הסלולרי לסכנה רוחנית ממדרגה ראשונה, אפשרות שהיהדות החרדית לא תוכל לחיות עמה!

לזאת הוחלט כי בשל הסכנה האוימה חובה עלינו לנקוט בצעדים ממשיים לעצור בעד המשחית וכדלהלן:

• כל מי שברשותו קו סלולרי שאינו לצורך המכשיר האישי שלו, אלא לבני ביתו - בחורים או בנות הסמינרים, יחתום כבר כעת על טופס עבור חברת התקשורת עליה הוא מנוי, ובו דרישה מראש 'לביטול מותנה' של הקו - ברגע שהגזירה הנוראה תיכנס חלילה לתוקף. [יודגש כי אין בסעיף זה הבעת דעה לגבי עצם ענין החוקת מכשירי סלולר בידי בחורים ובנות סמינרים אשר רבו המכשולות בזה, וכל ערום יעשה בדעת].

• כאשר יש להורים מספר אישי נוסף שאינו הכרח גמור יש לחתום על טופס 'ביטול מותנה' כנ"ל ולשלוח לחברת התקשורת.

• בנוסף גם הקו האישי העיקרי אם אינו הכרח גמור, חשוב ונחוץ ביותר להתאמץ ולחתום על הטופס הנ"ל.

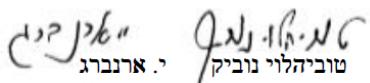
• ואשרי כל אותם שחותמים על הטופס הנ"ל על כלל הקווים הסלולריים שברשותם, ורב יהיה זכותם בהצלת היהדות מהסכנה האיומה.

והננו מודיעים בזה, כי באם חלילה הגזירה תיכנס לתוקף, יתקיים דיון ובירור מחדש בדבר עצם היכולת להשתמש בטלפונים סלולריים במציאות החדשה ונדויע לציבור הקדוש את דבר ההחלטה.

מצויים אנו בימים גורליים לעתיד היהדות, ואשרי מי שזוכה להיות שותף בהצלת הדורות, ובוודאי שבזכות המסירות וההקרבה נוכח לסייעתא ממרומים והרבה ברכה והצלחה

ובעה"ח

מתוך חרדה גדולה לעתיד קיום היהדות החרדית בארץ הקודש

טוביהלוי נוביק י. ארנברג
מנהל רוחני ישיבת ראש ישיבת
כנסת יצחק חדרה כנסת יצחק חדרה